

REDACTOR
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ - JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
== INAPOIAZĂ.

Unitatea

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 120 Lei

Pe 6 luni . . . 60 Lei

Pe 3 luni . . . 30 Lei

Numărul 2.50 Lei

Pentru inserate se plătește 4 lei de șir garmond
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

3/15 Maiu.

Tradiția ultimilor ani, de-a prăznuirii aniversarea epocii zile istorice de 3/15 Maiu 1848 într'un chip deosebit de solemn, se continuă și anul acesta.

Pentru două zile măcar — cât vor dura aceste serbări — întreagă lumea românească va privi de nou spre Blajul atâtor nădejdi de mai bine și idealele mărețe înscrise pe steagul mereu fâlțâitor al acestui vechiu centru de cultură românească vor fi afișate de nou, cu putere, în fața țării întregi.

Vor veni de nou școlarii din toate părțile României. Și dacă idealismul curat și spiritul de jertfă cu adevărat înălțător al Blajului — manifestat cu atâta putere și acum de curând în legătură cu »Institutul recunoștinței« —, nu ar reuși să se impună nici de astădată în chip mai statornic opiniei publice a țării, măcar această nouă generație de elevi și elve va ajunge să fie, ca mâine, purtătoarea și izbânditoarea măndrelor ideaturi ale Blajului nostru.

Cu acest gând și în această nădejde salutăm de nou cu toată dragostea pe toți aceia cari pe ziua de 3/15 Maiu vor fi oaspeții totdeauna bineveniți ai Blajului.

* * *

Programul serbărilor.

Ziua I: Miercuri 14 Maiu.

Ora 6—8: Primirea și încartiruirea oaspeților.

Ora 8 1/2: a) Concurs de gimnastică în curtea liceului de băieți.

b) Vizitarea instituțiilor culturale.

Ora 13: Masă în onoarea oaspeților.

Ora 15: Jocuri sportive pe arena de pe »Câmpul libertății«.

Ora 20: »Blajul istoric în icoane«, conferință de prof. Alexandru Lupeanu și Concert pentru școlărite.

Ziua II: Joi 3/15 Maiu.

Ora 6: Muzică.

Ora 8 1/2: Serviciul divin în catedrală.

Ora 10: Conduct și festival la »Piatra libertății«, unde va vorbi d. I. F. Negruțiu, directorul școlii normale.

Ora 12: Peregrinagiu la morminte, unde va vorbi prof. Ioan Pop-Zăicani.

Ora 12 1/2: Horă în piața I. M. Clain.

Ora 15 1/2: Jocuri și exerciții de gimnastică în piața I. M. Clain.

Ora 20 1/2: Concertul festiv cu concursul artiștilor dela Opera română: d-na Iya Pop, d. Constantin Pavel și d-șoara Anicuța Voileanu.

Ora 22: Petrecere de vară în sala de gimnastică a liceului.

In fața concordatului.

II.

(=) Dăm la alt loc al acestui număr declarațiile mai noue privitoare la concordat ale d-lui ministru Lăpedatu.

Ele pan de nou în lumina reaua credință a celor ce se agită, fără nici un temei plauzibil, împotriva ideii concordatului, subliniind că încheierea lui e cerută imperios de mari interese de stat. Dar aceasta interesază, se pare, foarte puțin pe conducătorii ortodoxiei și de aceea — judecând după piedecile pe cari au reușit să le pună până acum în calea concordatului — cu toate asigurările contrare ale d-lui ministru al cultelor, nu prea suntem aplicați să credem într'o apropiată realizare a lui.

Din punctul de vedere al bisericii noastre, nici nu este însă de dorit, ca lucrurile să se desvolte prea repede. Și aceasta pentru că printr'un eventual concordat, la pregătirea căruia reprezentanții bisericii noastre nu ar putea participa în măsura convenită — cum pare că a fost cazul până acuma — ori, întrucât aceasta s'ar admite, nu ar putea o face în temeiul unor prealabile înțelegeri asupra momentelor mai însemnate ale viitoarei noastre autonomii bisericești, am putea fi puși într'o situație care să nu fie în interesul bisericii. De aceea, credincioși părerii noastre din trecut, credem și astăzi, că înainte de orice concordat, biserica noastră are lipsa de ținerea cât mai neîntârziată a noului conciliu provincial.

Chestiunea constituirii din viitor a episcopilor provinciei noastre bisericești, care credem că ar fi bine să fie așezată pe viitor pe baze ceva mai proprii canoanelor noastre răsăritene decât cele de până acuma, apoi chestiunea atât de importantă a alegerii de mitropolit, care nu știm cum s'ar mai putea face pe bazele vechi în situația schimbată de astăzi, și chiar chestiunea alegerii demnitarilor bisericești cari sunt canonicii și — mai nou — arhierii titulari, sunt lucruri cari pot fi aranjate mult mai ușor înainte de concordat, decât după aceea. Aceeași este situație și privitor la atâtea alte chestiuni, plănuite în cadrul unei noi autonomii a bisericii noastre, pentru cari încheierea unui concordat înainte de a avea asupra lor o competență legiuire bisericească, ar putea să fie deadreptul fatală. Și aceasta, evident, nu spre binele bisericii.

Credem deci că este neapărat de lipsă, ca al patrulea conciliu provincial, hotărît de atâtea vreme, și pentru ale cărui lucrări pregătitoare — nici nu tocmai atât de grele —, s'au instituit de mult în toate eparhiile o întreagă serie de comisii, să fie convocat încă în cursul acestui an și, dacă numai se poate, încă în cursul verii. Dupăcum se știe, ținerea lui este condiționată de împrejurarea, că scaunul de șef al provinciei noastre bisericești să nu fie vacant și faptul acesta foarte important ar trebui să servească în situația dată — rugăm

a nu fi rău înțeleși — ca un motiv mai mult, pentruca pregătirile încă necesare în vederea noului conciliu să fie accelerate cât numai posibil. Iar dacă, din orice motive, aceasta nu s'ar putea privitor la toate chestiunile luate în programul conciliului apropiat (ne gândim mai ales la reformele plănuite pentru procedurile disciplinare și matrimoniale), preferim — după norma ultimului conciliu provincial — o legiferare conciliară mai puțin completă, dar care să vie la timp cu hotărârile cari nu pot fi amânate prea mult fără păgubirea evidentă a intereselor noastre bisericești.

Presupunând chiar imposibilul, că comisiunile conciliare amintite mai sus nu ar fi lucrat nimic până acum, o pregătire a materialului necesar în vederea unei legiferări asupra acestor chestiuni arzătoare se poate face cu siguranță în timp de câteva luni, așa că conciliul dorit ar putea fi ținut fără întârziere prea mare. De hotărârile lui nu ar putea să nu se țină apoi seamă la pertractările pentru concordat, și atunci principiile depuse într'ansul ar putea servi neapărat mult mai bine decât altfel interesele particulare ale bisericii române unite.

Cât privește graba cu care, după vorba dela Cluj a dlui ministru al cultelor, ar fi să se încheie concordatul, am spus mai sus că nu prea credem într'ansa. Dar chiar să fie cazul, hotărârile unui conciliu provincial ținut în cursul verii, o să vină cu toată siguranța încă la timp, pentruca desideratele cuprinse în ele să poată fi luate în considerare la pertractările în curs.

Acestea sunt considerantele impuse de interesele bisericii noastre, pe cari am crezut că e bine și că suntem chiar datori să le fixăm în fața concordatului.

Dela un sinod protopopesco. Preoțimea din protopopiatul Reghinului s'a intrunit anul acesta pentru sinodul de primăvară, în Sâmbăta după Paști, la Sântioana (Voivodeni), aducând o întreagă serie de hotărâri, dintre cari reținem, după o corespondență mai lungă, următoarele.

Sinodul hotărăște, înainte de toate ca fiecare preot să contribuie la »Institutul recunoștinței« cu cel puțin 2000 Lei. Se decide apoi, ca și preoții să se grupeze, după norma cercurilor culturale învățătoresci, cu scopul ca prin prelegeri populare potrivite, ținute în după amiezile Duminecilor și sărbătorilor, să se aprofundeze cultura religioasă a poporului nostru. În legătură se vor înființa, potrivit cu cercularul mai nou al păr. mitropolit, reuniuni de pietate în toate parohiile protopopiatului.

În altă ordine de idei s'a înfierat după merit proselitismul mârșav pornit din partea »fraților« ortodocși cu gândul de-a strivi biserica unită, aplaudându-se cu însuflețire ținuta vrednică a mirenilor noștri din Târgu-Murăș, o pildă care ar fi fost poate bine să se imiteze și în alte centre mai însemnate.

În sfârșit preoțimea a ținut să-și arete indignarea pentru *împărțirea neregulată a competențelor sale dela stat*. Suntem în luna Maiu și nici până azi preoții arhidiecezani nu au primit încă competențele pe întâiul trimestru (Ianuarie—Martie) a acestui an, o situație absolut insuportabilă, care nu poate să mai dăinuiască. Centrul are acum un contabil angajat anume pentru lucrări de această natură, iar dacă vina o au organele ministerului, *rugăm autoritatea bisericească să intervină totdeauna la timp*, pentruca preoțimea să poată și beneficia de pe urma acestor ajutoare și altfel foarte reduse. Altfel, preoții sunt expuși ca copiii le fie dați afară din institutele, unde nu își pot plăti la timp ratele de întreținere.

Declarații

ministeriale în cauza concordatului.

Într'un interview acordat la Paști reprezentanților presei din Cluj, d. LĂPEDATU, ministrul cultelor, a spus referitor la concordat — după ziarul „Infrățirea” de acolo — următoarele lucruri vrednice de-a fi reținute.

Guvernul s'a pus de acord asupra punctelor de căpetenie ale concordatului, prin care poziția bisericii catolice, ce privește în deosebi ierarhia ei viitoare și numirea episcopilor, va va fi întocmită potrivit situației politice schimbate prin constituirea Statului român întregit și a intereselor naționale ale acestuia.

Convorbiri în această privință au avut loc, cum știți, la București, între reprezentantul Vaticanului, Monseniorul Dolci, și delegatul guvernului nostru, dl Cost. Banu, fostul ministru al cultelor.

Cum însă Nunciul apostolic nu are puteri depline pentru tratative definitive, aceste rămân a se continua și finaliza la Roma, unde dl Banu va pleca în curând.

Acțiunea clerului ortodox împotriva Concordatului ar fi îndreptățită numai întrucât ar exista motive serioase de temere, că prin încheierea concordatului s'ar cauza prejudicii situației actuale și viitoare a bisericii noastre naționale.

Or, aceasta este exclus. Constituția determină în modul cel mai precis poziția bisericii

ortodoxe față de celelalte culte și egalitatea tuturor acestora în ce privește drepturile și datorile lor. Nu poate fi deci vorba, ca prin concordat să se creeze bisericii catolice o situație mai deosebită, privilegiată, față de aceste culte, necum față de biserica ortodoxă.

Incheierea concordatului e impusă — ori ce spirit rezonabil și obiectiv trebuie s'o recunoască — *de rațiuni de Stat* și e reclamată de noua ordine confesională, pe care România e datoare s'o întrunească în lăuntrul ei, pentru conviețuirea frățească și sub acest raport al națiunii și bisericii dominante în (!) Stat cu națiunile și confesiunile minoritare.

Prin concordat și prin viitorul regim al cultelor, care va fixa și poziția celorlalte confesiuni — cu organizații regnicolare — în Stat, bisericile lui Hristos existente azi în România vor fi desfăcute, desigur, dela ori cari interese străine misiunii lor spirituale și culturale.

Revistă bisericească.

Cu bucurie aflăm, că *manifestul îndelungat al mirenilor noștri din Târgu-Murăș* a ajuns să fie cunoscut, împreună cu luminosul articol care l-a provocat, din partea sfântului Părinte al Romei, care a rămas foarte plăcut atins de aceste frumoase manifestări de credință.

Acțiunea internațională pornită de sf. Părinte al Romei pentru *ridicarea unei biserici votive a Păcii* în cetatea eternă a dat și continuă a da cele mai bune rezultate. „L'Osservatore Romano” înregistrează aproape zilnic ofertele sosite din toate părțile lumii: O dovadă că lumea întreagă dorește pacea. Noua biserică va fi dedicată sfintei Inimi și e vorba să fie un adevărat monument artistic vrednic de Roma papală și de ideea măreață pe care o reprezintă.

Reuniunea arhidiecezană a hotărât mai nou să țină *misiuni populare* în Veștem și Cluj—Mănăstur la Rusalii, iar în Tătăriaua la

Sânziene. — Tot aici amintim, că în 17 Maiu se va ținea la Oradea-mare o convenire a delegaților reuniunilor de misiuni din toate eparhiile noastre, pentru a se vedea cum ar putea fi promovată mai bine această mișcare.

Cu mare întârziere, abia după Duminec Tomii, primim *pastorală de Paști a Preșfințitului Valeriu dela Oradea-mare*, pe care regretăm a nu o fi avut la timp pentru a putea utiliza la fel cu celelalte. Înregistrăm totuși, că mâncând din pilda Mariei Magdeleine îndeamnă la pocăință și iubire.

Într'un articol de gazetă, publicat în preajma sinodului eparhial dela Cluj, un deputat sinodal (I. Mateiu), vorbind de „o intensă concentrare creștină”, de „evangelizarea conștiinței populare” și peste tot de un „activism care să înlocuiască pe viitor „pasivismul formelor ritualiste”, cere ca remediu „formarea profesorilor și organizarea seminariilor teologice în condiții radical schimbate față de trecut”, și aceasta în contact cu „centrele de sinceră și intensă viață creștină din Apus”. Altfel, spune dsa, „problema renașterii religioase a bisericii (ortodoxe) va fi din capul locului iremediabil compromisă”. Urmarea este că sinodul a hotărât să trimită — cu bursă de cel puțin 50,000 Lei dela stat — doi tineri la Glasgow-ul anglican (!) al doamnei Sanda Mateiu pentru a se pregăti acolo de profesori seminariilor. — Minunată renaștere „ortodoxă”!

Un ordin circular dat de curând de partea ministerului cultelor impune pe viitor preoților ortodocși din Basarabia să nu mai slujească decât în limba română. Până acum s'a slujit deci și în rusește și te pomenesci, că cu tot ordinul ministerial se va mai face și pe viitor. — Și totuși ortodoxia, care trebuie tratată la sentimente naționale prin ordine ministeriale, este *legea „mântuitoare de neam”*. Aici să caute frații dela Sibiu gânduri de străinare, iar nu în tabera noastră, a bisericii române unite, conduse de... „Ierusalimul redemptării noastre naționale” (C. Banu).

Foiața „Unirii”

Emanuil Kant.

1724—1804.

La 22 Aprilie c. s'au împlinit 200 ani dela nașterea lui Emanuil Kant, cel mai influent filosof al timpurilor moderne. El nu ne aparține, dar importanța lui în istoria filosofiei și influența lui asupra gândirii contemporane sunt atât de mari, încât am socotit că e bine, ca din prilejul acestei aniversări să dăm și noi după „L'Osservatore Romano” o scurtă apreciere a personalității lui. Ea se datorește Monseniorului Christian SCHREIBER, episcopul din Meissen (Saxonia), care a ținut de curând la universitatea din Leipzig un întreg curs de lecțiuni asupra filosofiei lui Kant.

I. Kant și criteriologia.

Influența lui Kant asupra gândirii moderne este cu adevărat singulară. El a deschis nouă căi pentru doctrina cunoștinței, căile subiectivismului critic modern. Se laudă cu aceasta el singur, ca și cu o descoperire copernicană.

Iată ce zice anume în prefața ediției a doua a *Criticii rațiunii pure*: „Înainte se credea, că orice cunoștință a noastră trebuie să fie determinată din partea obiectului; dar toate încercările de-a ajunge privitor la această a priori la ceva prin mijlocirea noțiunilor,

nilor, în sensul de-a ne îmbogăți cunoștințele, au eșuat sub aceste premise. Trebuie să se încerce deci odată, dacă nu reușim mai bine în câmpul metafizicii, supunând că obiectele trebuie să se orienteze după cunoștința noastră, care se impacă astfel mai bine cu posibilitatea dorită a unei cunoștințe apriorice a înseși obiectelor, cunoștință, care trebuie să statorească ceva referitor la ele, înainte chiar de-a ni-se da ele. Este deci aici ca și cu întâiul gând alui Copernicus, care neputând merge înainte cu explicarea mișcării corpurilor cerești luând ca bază presupunerea, că „ele se mișcă în jurul observatorului, a încercat să vadă nu cumva ar reuși mai bine, lăsând stelele în repaus și făcând pe observator să „se miște”.

Cu multe artificii critice și dialectice Kant a încercat să fixeze acest subiectivism în teoria cunoștinței; iar filosofia necreștină a timpurilor moderne, dacă nu în toate amănunțele, cel puțin în principiile fundamentale ale sistemului său referitor la teoria cunoștinței, este în general influențată de sofistul dela Königsberg.

Unii (ca bunăoară *Fichte*), împingând în chip logic la extrem aceste teorii kantiane, au ajuns la așanumitul „Solipsism” sau la „Filosofia lui cași când”, după care totul este numai cași când ar fi, ceea ce a explicat, identificându-se cu Kant, Vaihinger în opera sa vastă „Die Philosophie des Als ob”.

Numai cât dacă el ar fi purces întru tot absolut logic, ar fi trebuit să proclame nihilismul teoriei cunoașterii.

Alții, în schimb au mitigat sistemul kantian, admițând o anumită obiectivitate cel puțin „valorilor” rezultate din cugetarea subiectivă față de cugetarea înseși: Aceasta e concepția Neokantianismului școlii de Baden (*Rickert, Husserl* ș. a.). Chiar și Neokantianismul dela Marburg (*Cohen, Natorp* ș. a.) s'a desbătut puțin de subiectivismul lui Kant, admițând anumite date logice („logische Gegebenheiten”). Dar și una și alta dintre aceste școli au rămas permanent în atârănare de subiectivismul lui Kant, fiindcă după Rickert și Husserl, Cohen și Natorp aceste „valori” și aceste „date logice” în ultima analiză nu sunt decât produse ale cugetării subiective.

Până și „Relativismul filosofic”, care bine înțeles nu are nimic comun cu relativismul fizic alui Einstein, și care a cucerit un însemnat loc în filosofia modernă, razimă complet pe subiectivismul kantian.

Se pare, ce-i drept, că în concepția acestor relativism filosofic ar exista o lume obiectivă care se prezintă ca o realitate cugetării subiective; totuși și acest sistem este perfect kantian în aceea, că toată existența și întreținerii lui depinde de existența și întreținerii lui în realitatea extramentală care face pendentă dela eventualele condiții ale subiectului cugetător.

Tot așa este adevăratul spirit kantian.

In urma ingerintelor „electorale“ inso-
pte, de cari aminteam in numarul trecut,
sinodul eparhial dela Arad a fost disolvat,
după ce deputatii sinodali (preoți și mireni) aleși
la chip cinstit n'au înțeles să conlucre cu cei
aleși prin „furturi de urne“, depunându-și man-
datele. — Este o bună lecție acelor, cari
cearcă să introducă politicianismul și în bi-
merică.

Cu prilejul adunării generale din acest an
a societății culturale „sf. Ștefan“ din Buda-
pesta, Cardinalul Csernoch a vorbit despre
iza culturii europene, arătând situația deplo-
abilă în care se găsește această cultură din
cauza materialismului care stăpânește sufletele
pe toată linia și insistând asupra misiunii ce
revine bisericii de-a salva această comoară a
omenirii.

Știri mărunte.

Personale. Din Gherla se anunță, că
locul de canonic, vacant pe urma morții regre-
tatului Dr. Petru Fabian, a fost completat în
vedința capitulară din 2 Maiu prin alegerea de
canonic prebendat a păr. GEORGE VIDICAN,
profesor de teologie, protopop onorar și asesor
consistorial, unul din distinși clerici ai tinerei
generații gherlane.

— P. V. Ordinariat de Gherla a numit pe
păr Ioan P. Bruchenthal de paroh la Nașfalău,
iar pe păr. Alexandru Marica de paroh la Inău.

**Treizeci de ani dela procesul Me-
morandului.** In 7 Maiu c. s'au împlinit trei
decenii, de când s'a început la Clujul atator
martirajii ardeleni marele proces al Memoran-
dului, una din cele mai frumoase pagini din
trecutul sbuciumat al românismului ardelean.
Din prilejul acesta ziarul „Patria“ din Cluj a
închinat un întreg număr memoriei acestui
proces, relevând momentele principale ale zilelor
de 7—25 Maiu 1894 și punând în adevărata ei
lumină importanța covârșitoare ale acestei stră-
lucite manifestări de solidaritate națională.
Mult, foarte mult, se poate învăța din pagini ca

acestea ale trecutului și de aceea e foarte bine,
că se mai găsesc oameni, cari înțeleg să le
dea atenția cuvenită.

Locale. Măine, Dumineca Mironosiților,
va predica în catedrală păr. Dr. Augustin Tatar,
profesor la Academia de teologie.

— La începutul săptămânei trecute, Blajul
a primit vizita școlii normale de fete din Brăila,
care a ieșit din cadrul obișnuit al vizitelor
școlare, ridicându-se la însemnătatea unei ade-
vărate serbări culturale. Afară de întreg corpul
didactic al școlii care a însoțit pe cele 120 eleve,
au venit și prefectul județului, un inspector
școlar precum și muzica militară a garnizoanei
de acolo și un pluton de grăniceri sub comanda
comandantului pieții din Brăila. Elevele au dat
sara în sala de gimnastică a liceului un minunat
festival cu coruri, jocuri naționale și splendide
tablouri alegorice, cari multă vreme nu vor fi
uite din partea numărösului public. A doua
zi (sf. Gheorghe), corul eleveilor a cântat la
liturghia din catedrală, iar după sf. slujbă s'a
încins în piață o mare horă de înfrățire, cum
n'am mai văzut de pe timpul bucuriilor naționale
dela sfârșitul lui 1918.

— Săptămâna trecută au început — spre
marea bucurie a celor interesați — lucrările de
deschidere a noii străzi, care va lega calea
Regele Ferdinand peste linia ferată cu așa nu-
mită „republică“. Ele se fac sub „auspiciile băncii
„Patria“, proprietara terenului.

Serbările dela Suceava. La 4 Maiu c.
s'a deschis în Suceava Bucovinei congresul din
acest an al „Ligii culturale“, primul care s'a
ținut afară de teritoriul vechiului regat. Ca tot-
deauna, congresul deschis și prezidat de prof.
N. Iorga, a fost, mai ales pentru Bucovina, un
eveniment cultural. In vorbirea de deschidere,
publicată în întregime în „Neamul Românesc“,
se atinge și chestia raporturilor Ligei cu alte
asociații culturale și în primul rând cu Asoc-
iația noastră dela Sibiu, ținând să se preciseze
că nu conducerea „Ligei“ e vinovată, dacă „pasul
mult așteptat al unirii culturale prin instituții“
nu s'a realizat până acum.

Ce va lucra parlamentul. Gazetele
anunță, cu parlamentul care se va deschide la
20 Maiu c. va lucra cel puțin până la 1 Iulie c.

In timpul acesta la Senat se va lua imediat în
discuție legea comercializării votată de Camera,
iar după aceea legea de reorganizare a învăță-
mântului primar. La Camera se vor discuta legea
apelor și legea de organizare a armatei; apoi
legea pentru înființarea pădurilor comunale și
aceea a învățământului primar, cari neapărat
trebuie să treacă în această sesiune.

† Păr. Aurel Marinescu, parohul din
Bozinta mare (eparhia Orășii), s'a stins la 24
Martie, în anul 58 al vieții și 31 al preoției
sale cinstitute. — Odihnească în pace!

† Păr. Iuliu Deac, parohul nostru din
Vidrăsău (arhidieceză), s'a stins la 30 Aprilie c.
în anul 64 al etății și 34 al preoției sale. —
Fie-i partea cu dreptii!

Telefonul „Unirii“.

M. Sibiu. Era de prevăzut, că „frații“ după ce au
început odată să ne strige: „Restigneste-l!“, nu vor mai
reveni asupra acestei rușinoase atitudini, ci vor căuta să
ne găsească tot pe noi vinovați. Perfect așa s'a întâmplat
lucrurile și în Vinerca mare, așa că paralela s'ar putea
continua de acum și sub raportul acesta.

„Libertatea“. Orăștie. Ne răspundeți foarte pe
lung, un semn aproape infalibil, că n'aveți dreptate.
Și aceasta, nu pentru că priviți (vezi Doamne!) toate
lucrurile „din punct de vedere național“, ci pentru că
tocmai în cauza concordatului din chestie ați scăpat
acest punct de vedere, privindu-o prin prisma intere-
selor (presupuse!) ale ortodoxismului. Vă rugăm să
citiți în punctul acesta părerea d-lui ministru al culte-
lor, care nu poate fi credem bănuim, că n'ar servi intere-
sele neamului și atunci ne veți da poate și DV. dreptate. Iar
cât privește cele ce ne înșirăți în legătură cu episcopii
de cari pomeniți sunt lucruri atât de ridicole, încât ni-e
 greu să mai întindem vorba pe această chestiune.

V. Sf. Gheorghe. De fapt, cele petrecute la
Dvoastră, în legătură cu propunerea religiei dela școala
normală de fete, este o anomalie fără păreche, pe care
vom căuta s'o înfierăm cât de curând după cuviință.
Sistemul este cel din vechiul regat, unde guvernele de
oricând au făcut totdeauna ce au voit cu biserica, și
acum se încearcă acelaș lucru și cu biserica noastră.
Dar lucrurile nu vor merge și oamenii vor trebui să în-
țeleagă, că nu se poate domina decât asupra unei
biserici „dominante“.

Dr. B. Cluj. Broșurele sunt gata și de nu le-ați
primit încă, le veți avea în curând. Nu sunt atât de „lu-
xoașe“ ca cele din anul trecut — ați fixat o sumă prea
mică pentru aceasta, dar totuși sperăm să vă mul-
țumească.

N. Târgu-Murăș. De contribuțiile preoției pentru
„Institutul recunoștinței“ ne vom ocupa mai pe larg
când vom cunoaște hotărârile tuturor sinoadelor în a-
ceastă chestiune.

Of. par. Șeitin. Din suma trimisă 40 Lei am
trecut în abonamentul anului viitor.

B. Coruia. Să sperăm că numerii trimiși, a doua
oră nu se vor mai fi pierdud.

Ch. Oradea-mare. Achitat și restanța și anul 1924.

in așanumitul „Fenomenalism“, ajuns a fi în
multe părți filosofia la modă.

Ori nu Kant a fost acela, care a separat
to *φανόμενον*, ca singurul lucru ce se poate
cunoaște, de to *νοούμενον*, care este acoperit de
un vâl impenetrabil? La fel și fenomenalismul
preciază numai „fenomenul“, aparența, viața
senzantă, iar substața și cauzalitatea lucrurilor
se consideră cu o rezignațiune subiectivă, spu-
lând că acestea pot fi într'un anumit chip
obiecte ale intuițiunii, dar nu și ale gândirii
care silogisează logic și că însași intuițiunea
(„Wesensschau“) duce numai la adevărul apro-
ximativ, nu și la adevărul absolut. In fond este
deci un amestec de scepticism, de criticism și
de subiectivism kantian.

Foarte aproape de acest sistem este „In-
tuiționismul“ lui Bergson, dezvoltat apoi în
„Fenomenalismul“ lui Schelers, care este o
sinteză din Kant, Bergson și Husserl. Și acest
intuiționism cu întreaga sa neîncredere față de
orice silogism și cu apriorismul său de intui-
țiune este un făt tardiv al criticismului și su-
biectivismului lui Kant.

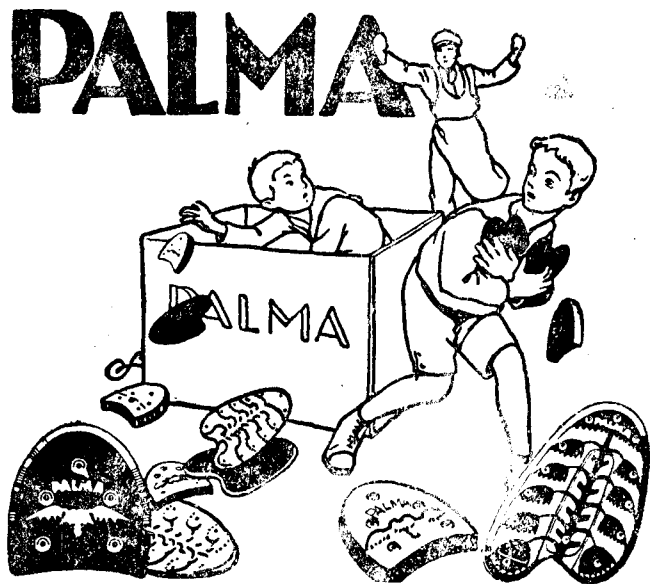
Ușor se poate găsi în sfârșit acest subiec-
tivism și în teoria cunoștinței și în filosofia lui
Hegel, precum și în neo-hegelianismul ita-
lian; numai cât, acești hegeliani au dezvoltat
teoria lui Kant mult mai logic decât însuși fi-
losoful dela Königsberg. Ei, mai întâi, au
pătruns întreg înțelesul apriorismului lui Kant
și pe calea aceasta au redus, fără nici o ezi-

tare, toată existența la cunoștință, ajungând la
concluzia, că totul e spirit și că tot ce e spi-
ritual e concentrat singur în „eu“ și că numai
în „eu“ este o esență și un conținut.

Benedict Croce spune în cartea sa „Ce
este viu și ce este mort în filosofia lui Hegel“,
că adevărul de bază al acestei filosofii este des-
coperirea conceptului concret, a sintezei contra-
relor. Dar Hegel a greșit, spune Croce, extin-
zând dialectica contrarelor la lucruri deosebite.
Frumosul, adevăratul, utilul, bunul, nu intră în
dialectică (dupăcum sunt, în schimb acolo „a
fi“ și a „nu fi“), ci sunt momente ale acțiunii
spirituale. Croce deosebește două forme funda-
mentale ale spiritului, cea teoretică și cea
practică și în fiecare din acestea alte două
clase subordonate: intuițiunea și conceptul în
prima, economia și etica în a doua. Științele
fundamentale se pot deci grupa astfel: estetica,
logica, economia și etica. Aceste forme se a-
mestecă între sine și trecerea dela una la alta
constitue viața spirituală.

Atari distincțiuni nu convin însă lui Gen-
tile și învățacelui său De Ruggiero. In
„Revista de filosofie neo-scolastică“ (vol. I.
1913 pag. 78 și urm.) Francisc Olgiati a exa-
minat ideile cuprinse în cartea celui din urmă
„Filosofia contemporană“, arătând în acel arti-
col cum cei doi filosofi cercă pe cât posibil
să întreacă pe Croce. In general, Croce și Gen-
tile au ajuns, fiecare în felul său la consecințele
extreme ale cugetării subiectiviste alui Kant.

Tocuri și talpă de cauciuc

poartă copii și adulți de-
oarece ele sunt durabile, eftine
și purtarea lor e plăcută.

Citiți și răspândiți:
□ „UNIREA!“ □

Uzinele de Fier și Domeniile din Reșița S. A.

Prospect de emisiune.

Societatea UZINELE DE FIER ȘI DOMENIILE DIN REȘIȚA S. A. a hotărât în adunarea sa generală extraordinară din 27 Martie 1924 și în conformitate cu Jurnalul Consiliului de Miniștri No. 237 din 14 Februarie 1924, publicat în Monitorul Oficial No. 36 din 19 Februarie 1924, sporirea capitalului său social dela 185 milioane la 250 milioane lei, printr-o emisiune de 130,000 acțiuni nominative.

Scopul acestei emisiuni este de a augmenta fondul de rulment al societății.

În ceea ce privește rentabilitatea acțiunii, menționăm că *dividendul pentru exercițiul 1923 este de 30 %*. Noile acțiuni vor participa la întregul beneficiu pe exercițiul 1924.

Consiliul de administrație însărcinat de către adunarea generală extraordinară să realizeze această emisiune, oferă 74,000 acțiuni acționarilor societății în condițiile stabilite mai jos. Numărul acțiunilor cari vor rămâne va fi destinat să satisfacă obligațiunile luate în mod ferm de către societate.

Fiecare acționar va avea dreptul să subscrie o acțiune nouă la cinci acțiuni vechi. Nici un drept de opțiune nu se va acorda posesorului a mai puțin de cinci acțiuni. Pentru a-și exercita dreptul de opțiune, acționarii vor trebui să prezinte la una din băncile următoare:

la BUCUREȘTI: la Banca Agricolă, Banca L. Berkowitz, Banca Chrissoveloni, Banca Comercială Italiană și Română, Banca Comercială Română, Banca de Credit Român, Banca Generală a Țării Românești, Banca Marmorosch, Blank & Co., Banca Românească, Banca de Scout a României, Banca Țărănească.

la TIMIȘOARA: la Banca Timișoarei și Soc. Comercială pe Acțiuni;

la SIBIU: la „Albina”, Institut de Credit și de Economii.

la LONDRA: la Banca Glyn, Mille, Currie, Holt & Co.

la VIENA: la Societatea Generală de Credit Funciar al Austriei, sau

la sucursalele lor —

titlurile lor provizorii sau chitanțele lor întregal liberate pentru a fi stampilate, însoțindu-le de o însemnare în dublu exemplar, conținând numele și adresa acționarului precum și numerile titlurilor sau chitanțelor. **Dreptul de opțiune va trebui să fie exercitat cu începere dela data de 12 Maiu până cel mai târziu la 17 Maiu 1924.** După expirarea acestui termen, dreptul de opțiune al acționarilor se stinge.

Prețul de emisiune al noilor acțiuni a fost fixat la lei 1,400 bucata. Prima de lei 900 va fi trecută la fondul de rezervă.

Vărsămintele asupra prețului de emisiune vor trebui efectuate la următoarele date:

- 400 lei la subscripție
- 300 » » 30 Iunie 1924
- 300 » » 30 Septembrie 1924
- 400 » » 30 Noembrie 1924

Subscriitorul va plăti drept spese de emisiune 5 lei de acțiune subscrișă.

Primul vărsământ de lei 400 va putea fi de asemenea achitat prin compensațiune cu cuponul exercițiului 1923, care va fi acceptat în valoarea dividendului de lei 127,25, astfel că pentru o acțiune nouă subscriitorul va prezenta trei cupoane 1923 în valoarea totală de lei 381,75 și lei 23,25 în numerar. Posesorii acțiunilor emisiunii a III-a realizată în 1923, și cari nu

participă decât la jumătatea beneficiului net al exercițiului 1923, pot întrebuința dividendul de lei 63,25 ce revine acestor acțiuni, la plata primului vărsământ asupra noilor acțiuni. Pentru fiecare acțiune nouă subscrișă, banca de subscripțiune va aplica pe chitanțele acțiunilor emisiunii a III-a o stampilă, constatând dividendul achitat pe 1923 pentru fiecare cinci acțiuni reprezentate în aceste chitanțe, astfel contravaloarea dividendului a cinci acțiuni emisiunea a III-a reprezentând lei 316,25, subscriitorul va depune pentru fiecare acțiune nouă subscrișă, și suma de lei 88,75 în numerar. — Este bine înțeles, că pentru acțiunile, al căror dividend nu a făcut obiectul compensației în chestiune, dividendul se va plăti în numerar la termenul ce se va fixa.

În cazul când acționarul nu va efectua vărsămintele ulterioare la datele fixate, va avea de plătit dobânzi moratorii de 16 % cu drept pentru societate a proceda în caz de neplată la termen conform dispozițiilor prevăzute de lege și de statute.

(32) 1-2.

Consiliu de administrație.

Cereți pretutindenea „UNIREA“

„Unirea“

Nu-i iertat să lipsească de pe masa nimănui.

Abonamente se pot face oricând!

GUMNE CURATIM SANGELE ȘI NE ÎNTĂRIM TRUPUL
BROSURĂ F. INTERESANTĂ. NU TREBUIE SĂ LIPSEASCĂ DIN NICĂRĂ O CĂSĂ. GRATUIT CONTRA SUMEI DE 1 LEU PENTRU PORTUL
CEREȚI LA FARMACIA VOREL DIN PIATRA

GUMNE VINDECĂM DE REUMATISM ȘI GUTA
BROSURĂ F. INTERESANTĂ. NU TREBUIE SĂ LIPSEASCĂ DIN NICĂRĂ O CĂSĂ. GRATUIT CONTRA SUMEI DE 1 LEU PENTRU PORTUL
CEREȚI LA FARMACIA VOREL DIN PIATRA

THE ROYAL MAIL LINE

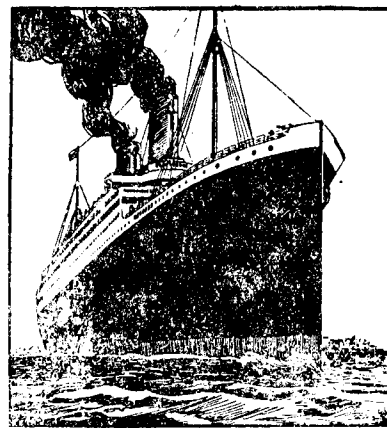
FONDATĂ ÎN ANUL 1839.

Cele mai nouă și moderne vapoare cu trei și patru elici.

CANADA în și AMERICA

Vaporul „ORKA“ pleacă în Halifax Canada din Cherbourg în 29 Aprilie 1924.

Vaporul „Orduna“ pleacă în Halifax Canada din Hamburg Cherbourg în 13 Mai 1924.

Călătorește comod și cu vapoare luxoase, rapide, cine merge în **Brazilia, Argentina, Uruguay, Peru, Chile, Cuba, Africa de sud și Apusană etc. etc.**

(81) 29-50

În fiecare săptămână pornesc vapoare din **Hamburg, Southampton, Liverpool, Cherbourg, La-Rochelle-Pa-Lice.**

Cereți deslușiri cu încredințare pentru viza pașapoartelor sau altor formalități dela „Compania Tranzit“ București, Calea Griviței 153. Sucursala Timișoara, Hotel Corona. Bani trimiși din America, Canada și Argentina îi aveți în timp de 8 zile fără nici un onorar.

CAUT

pentru 1 Iulie a. c. ori și mai curând un Rom.

Advocat stagiar

sau

Candidat de avocat

cu drept de pledare și la instanțele de ap.
Târgu-Mureș, luna Maiu 1924.

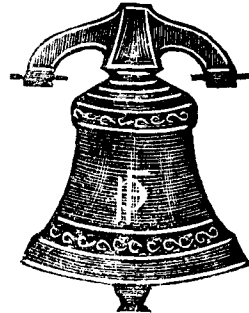
Dr. Aurel Rusu

advocat-deputat.

(30) 2-2

CLOPOTE

Și obiecte bisericesti fără ban

garantate

pentru 50 a

găsiți numai la

prima fabrică

de clopote din

România mare

Frații D. W. Popescu & Com.

Strada Ioan Maiorescu Nr. 9.

BUCUREȘTI.

(70) 28-

Furnizorii Curții Regale și al sfințit
mitropolii, episcopii și biserici din Ro

: : : : mânia întreagă. : : :